

Ketena' PUDAU LAING neng jo urip bulak Lebu' Kulit ngan urip ra pumung ngan lebu' ira' se dalem Alo Kayan

Isiu Bu'et

Ketai e' lemuteu lemuteu balai ira' daru' urip ko' Lebu' Kulit, Sungai Asap, Belaga, Sarawak ti, ke mekat isiu ra ngepu'un puyan mena'a'. Un ketena' ini o, un due tak. Ia' aring a, serita mengempei uvan taring kenai lebu' kulit bulak umet alo kayan ti, nai ko' Sarawak ni. Un ia' kedue a o, ketena' pu'un asen urip lebu' kulit. Di', pejo lu' e' bara' isiu a ni. Mpei un e' ke pekata ke bara' uman kura' ra puyan puyan serita a ko' ini un.

Edward Agong Ajan

Bintulu, Sarawak

TARING ISIU

Un ngaran e' Udaul Laing, aki' uvan nai kawang ko' Naa Kelamo' ti. Un sinak Pusun Bilung. Un tamak - Aing Imang. Nginye tamak. Un ira' uvan nai ngkin ami' bulak ri o, due na paren ami' ko' Lung Nawang ti daleu inye. Tubang Lencau, ie payan ko' Naa Kelamo'. Balan Salu', ie ia' nai ngkin ami' ko' Lung Jelarai. Nye kenai me' medik Alo Kayan ni, un Lebu' ira' ami' lalau - Bakung Pu', Data Dian, Lebu Tebeu Wan, Lebu' Tebeu Wau, Uma Bakah Marung. Ira' inye ami' lalau Lung Jelarai ni. Ko' Lung Jelarai ni na me' ngan Balan Salu' na o, ira' inye atek paren nai ngkin ami' ko' Lung Jelarai. Uvan ami' uvan nai bulak na, mpei e' tisen mengempei pu'un. Dau e' bara' serita ira' uvan tu'a lu serita kume aki' lu' ini.

KETENA' BULAK

URIP KO' JELARAI

Ken na lan na, ami' uvan nai ko' Lung Jelarai na o, kadu' ale' uvan me', tai pat batang uma' me' ira' uvan nai kedee, kadu' pa ira' ngan Tubang Lencau nye. Masa inye dulu uyai lamin mami' no'o ko' Lung Jelarai ni dulu menebeng bua' mawang uvan me' uyai lamin pat batang uma' inye. Lepek dulu uyai lamin mami' o, sulo ketai ra ngkin ami' ko' Kian no'o. Atek uvan Lung Jelarai binye ke pekena uvan kenai me' pavi' ta. Pek me' pavi' o, nga dulu tai ngkin ami' ko' Kian o. Dulu uyai uma' ko' Kian ti po'o. Kura' uman dulu ko' Kian ti, Tai nem uman ba'an e' buk ie nce tai tusu' uman. Uvan un se penusa pa uvan ko' Kian ti daleu inye, ketai pekara' lawe tana', ba'an ira' ja'au irai, nai ngkin ami' nai ko' Alo Kayan po'o. Nai ko' Lung Jelarai po'o. Tu' Lebu' Kulit nai ko' Lung Jelarai nira o, ku' Lung Jelarai ti na dulu kelepeng o. Daleu inye po'o, daleu inye na dulu tuyen tuyen nta' perinta Jawa' mena'a' da. So'on dulu tei lasan, tei lasan, kelunan sakit, ire lemede tua' na bai ire kenta', nga ra' ja'au irai uvan tai pekimet ketai taru kelunan o, kelesau dite kelunan ko'on ia' ja'at ja'at ngan nye o, na, nga na mate Pui Pasan a da uvan nai naat tana' ko' Lung Item na o.

BULAK KO' LUNG ITEM

Na, nye kenai me' ko' Lung Item na no'o kura' uman na me' ko' Lung Item na o, un pa ami' ira' ko' Tasak ni, mpei me' atek derun neng uma' un nai lu teto teto singket uma' lu'. Nginye dite nai dulu lap Alo Kayan ti daleu inye. Nye dulu uyai se kubu' neng Lung Tasak na o, ja'au kubu' nye. Nenga na dulu pempun. Neng belua' ti atang nye o. Un dite kelunan nenga na o, se lu' atang dulu. Pat belek kuren lueu dulu. Bo'ong tengen tengen dulu isak nai bulak neng Lung Tasak na. Nga tilu kume ri, tengen ale' dite adet dulu ira' mena'a' irai. Mpei ra uva' uman tengen un. Tai sak lueu di' sulo ra pisiu kelunan, "nai na ngedani' wit", kera, sulo ra ala' wit, sulo dulu ngejuta' boong, bet tulang ja'au a da lu', ala' karai sumpang a singket singket wit. Nginye dite ira' ja'au irai ilan ileu uman ineu i'ut. Tiga a di', mpei i' se se kedan a un. Kua' dulu uman a ta. Buk ie na' kini, un tua' nira' kedan uman boong ira' inye. Na, dalem inye o, nga na kenai tuen ia' ja'at ngan inye pele'e. Kenai ala' ileu kenai ala' ileu ketai ko' Alo Kayan pele'e, tuen sintek inye. Tu' paren

dalem Alo Kayan ti, nai mung ra ngan ie. Nga na dulu petira'. Uyai ta dulu luvung tuk kubu' nye o, uvan uyai uma' i'ot i'ot tua', ie tia' uvan dulu pakai. Un dulu uyai uma' lan lu' pa mu.

Daleu inye nga dulu petira', ngayet kebai ileu peluet ple'e. Un dau ira' ja'au irai o, di', mpei me' leu leko dau nem ni pu'un di', moo' uvan menuvo pa ledo bini se uvei ngan se so', ngan se angai. Ilean uvan pa aring, mele kenai me' leu no'o. Bang inye lu' dau isiu ira' ja'au irai be ini. Mate Pui Pasan a da ire Anye Usat ra da, ire Pui Pato a da, ire Lemek Penung a da, ire Pegaring a da, Pudau Mesang a da, mate Pui Petingang a da, Pui Beli'au a da, Mate Pum Pelawai a da. Ira' inye kelunan ja'au lu' nai ngkin ileu neng Lung Tasak na. Ire Mate Pum Pipau a da. Kadu' ra. Kua' lu' dau kimet ra. Mpei i' i' se ngkaja' a un. Nai pa se tei, keba'an dau ia' aring ti ta, kume, mpei me' teleu senteng kenai lap tuvo ledo bini lu' pu'un. Ikam leu pele ta me' uvan a aring mu. Moo' uvan menuvo pa raleu se uvei ngan se so' di', me' leu uvan aring, mele kenai me' leu no'o. Nyem leu teri' tusa nai na'at me' leu. Me' leu ta nai o, kera. Bang inye lu' daau isiu ra. Nai se tei, nginye, nai pa se tei, menginye na. Nginye dau isiu ra peteto ire. Di' un o, tai ra uli'. Mpei i' se tai ngelema' ire un. Pavi' dau ni no'o. Mpei un isiu ra nu'un o, uvan ra sa' sekawa mu, uvan ra na' dulu sa' ke metem neng Alo Kayan na. Un na' kini o, lengieu na Alo Kayan na, tu' kelunan ira' base ava' me' leu neng Lung Jelarai nye da, bulak mung, bang Data Dian lu' le'e, urip na' kini. Na un o, ileu neng inye, nga na dulu ngkin ami' uyai lamin no'o. Teto na teleu sekening dau dulu no'o, nye na kenai dulu bara' kimet dulu di', uyai na teleu lamin aring kera. Nga na me' uyai anun mate Pui Pasan da o, uyai anun a na, lepek, beka' kenai tuen lu' na. Un Mate Kiing ra, Guru' Ngkan ra, Pekule da, Mate Pangit da, Puwan di, ira' inye na tai sekula met iti, met Lung Item ti na kenai ra sekula ko' Belaga. Na uvan tisen na DO Kapit ti o, denge anak sekula met Lung Item ni tai ko' Belaga o.

DO KAPIT SO'ON NAI KAVA'

Tai lamin mate Pui Pasan ra lepek, kenai tuen irai lebau lu' pa, umet Kapit nai ko' Lung Tasak, nai ra den ileu ko' Lung Tasak na nga nira petira' po'o, di', lepek na lamin Pui Pasan ra, kura' lamin nira' lepek tuk anun a. Na, mpei teleu ke miting lu' pu'un, tee' ko' Alo Kayan aring, kenya. Kelunan ja'au ira' uvan ngan ie Tamen Ujok Laing da, Lake' Laing, Lake' Pasu', Pulu' Tamen Lian, kuncen Jarit, tuen DO da. Tuen DO baya' baya' tuen DO urang putih man ileu ko' Sarawak ni ninye. Tuen DO Philip ngaran a. Tai ra ko' Lung Nawang no'o. Se mingku tira ko' Lung Nawang. Nai ra uli', nga lu' ra miting. Bai Uma' Bakah binye. Pumung pilu ngan Uma' Bakah binye ko' Lung Tasak ti. Nga nia bara' kume, ni daau Indon bini, tusa ale' pa daau ra ke lepo ikam, na mele na ba'an nem. Ken ami' teto na me' sekening daau ra pa. Buk ikam uva' nai, mpei me' kume, nai naam kume un, kimet nem na. Buk ikam neng ini, mpei me' uva' un, lebih tiga nem uli' ko' Alo Kayan. Buk ikam ikut dau me' ni nai kava', irap uvan nem selamat kava' na, uva' ta me'. Ia' mpei ikam uva' - uli' kAlo Kayan, di', kava', ken tuen DO na o. "Oi, ami' moo' nai ni tuen, mpei me' ketai peluet le'e un. Ami' ikut ta daau isiu o' na", kendaau ira' ja'au irai o. "Buk ie ngiiti, nai nem kava' o, na'at dite uvan tana ia' ikam uva' o, nga naam uyai surat bara' ikam kenai o. Ikam ta nai ngkin surat inye o", kenya po'o. Na, teto nilu sekening daau ra o. Nai ra so'o no'o, tuen binye o. Ilean o, saja' lu' sedia uyai alut na, ikut daau a na.

Nai ta se na'an a naat tana'. Mate pum Pejipa' a da. Mate pum Pasan a da. Mate pum Pelawai a da, nai na'at a ko' Lung Guai na. Ia' mpei ileu uva' neng Lung Guai na ngan Lung Jawe' na. Nginye uvan nai ra. Nai ra uli' po'o.

ILAN SURAT NGAA' BULAK

Kura' uvan dulu sedia uyai alut, ngan uyai ume nawa nce uva' lien nai so'o ni. Tai teleu uvan. Lepek na alut, uyai ume pele'e. "Na, ketai alut ke lepek nini di', sedia naam leu ketai irap kelunan ketai ilan surat teleu ni o", kera ple'e. Nga nira irap kelunan po'o. Tai ta me' leme alut, nai so'o Baliu ni nai bara' surat inye. Tususue sa'up tulang ire ngkin. Nai so'o ni. Mate Pui Pasan a da, mate Pudau Mesang a da. Mate Lemek Penung a da, mate Pato a da, ira' Tamen Pelavit a nye. Pavi' Kapit ti tai me' aring. Un neng Belaga na, 4 bat e' pelek nenga na, sue, mpei me' miting lu' pu'un, tai kava' me' leu aring ken ira' ja'au irai, nai me'

kava' ko' Kapit, tegu' tuen DO na ko' Kapit na no'o. Sulo ra bai Temegung Jugah ra, ko' Kapit. Bai Pengulu' Kuleh ra ko' Kapit. Neng inye nira miting bara' ileu kenai met Lung Tasak ti kenai ko' Jawe' no'o. Tai se sue kume tuen DO na, tai se kume Temegung Jugah, tai se kume Pengulu' Kuleh, teleu ra sue ire tai kume ire neng Kapit na. Un dau dulu ira' ja'au irai o, di', ari' ale' tua' teleu ketai o, di', irap usen lu o da, ketai raleu irap gayeng neng tuen DO na, sulo tuen DO na so'on ami' so'on ketai menirek janan Pengulu Kuleh na so'o Amang ti o, ami' kadu' ti o, dau belua' pavi' na me' ko' uma' a ko' Amang ti. Sulo ra nai usen pat guni' kume ami', ira' mena'a' irai. Nginye ta dite perinta na' ami', leme ra ajong belavun, leme ra pa ajong belasu', ire na' po'o. Nginye dite perinta Kapit nye na', daleu inye no'o nga nira ngkin ami' medik po'o.

BURAK PUNAN BAH

Nai me' medik, daleu dite ketai parai Lebu' Lanyin na sak, ka'a ira' ja'au irai ngkin ami' medau masau, uvan aring ra sak parai. Teleu dau me' masau ngan ire. Ia' kepat nye, nga na me' mesa'. Ia' kepat a nye, nye na kenai se na'an kelunan a umet Punan Bah ngkin ira' ja'au irai medu' burak kamin ti. Sulo ira' ja'au birai nce nai beti' na so'on burak inye o. Penco sakit. Weh, sala' ini, tiga na teleu tai ngedani' taban ko' Belaga. Paksa na me' nai ko' Belaga. Naban pa ko' Belaga, mpei pu'un dite taban ko' Belaga. Mpei un apen dite teleu ko' Belaga ni pu'un, kera, tai na teleu ko' dee. Nai me' no'o, sulo ra pejaka' me'e mate Pui Pasan ra ko' Uma' Lasah, uvan un sebila' a ka'a na. Tu' ira' kadu' irai o, ko' uma' Tamen Basah na ra o. Tu' ira' kadu'. Se mingku a ta me' kinye.

Un ia' sebila' a di o, ie lu' uvan puat mate Pui Pasan ra. Ko' inye tee' manan ie o, ko' Uma' Lasah na. Un ira' sakit inye o, un ia' Tamen Pelavit inye, Panye Serung ngaran a, ie se ami' pelek ka'a na. Un ia' sepun uyau Lian inye o, Pelusat Alang ngaran a, ie se ami' pelek kinye. Nginye me' siu' sakit neng janan bulak na. Uvan na un miting ko' Belaga na o, nya'in ale' ra bai Bato Luat na, paren ja'au Kayan binye. Tamen ia' menganak Tamen Hang Nyipa nye kedi. Ie manan a. Neng naai a na na me' miting o. Nga nira tai sue binye no'o. Kume Bato Luat na o, anun Puso, anun Tamen Lian, anun Kuncen Jarit. 4 ra sue ire tai neng inye. Kendaau Puso ra bara', ep!, kebai ileu kava', "nyem leu tu' su' ale' Pasan. Ikam leu nai ni ba'an lu, dani' nem leu kedo'ot da", ken Puso na ire Tamen Lian na. Un mate pum Pasan ra o, mpei a senteng tei kimet a un o. "Teleu den kimet ira' muat to aring o", ken due Pudau Mesang ra. "Oi! Sedi' daau mue takut balu", ken Puso. Weh, uvan nai pekimet pa Puso ra, "nyen mue tai tusa dau isiu e' ni. Dau e' na' mue takut ni, dau e' na' mue takut dulu ke mukan iku', nemue, nga e' na' mue takut ini. Ken na' mue takut ineu, mpei e' na' mue takut ineu un, jaga' dulu ke mukan mue neng tana' inye. Nga mue ke mngkinye daau na, di', un na teleu ni, tu' tu' teleu Kayan ni, umet dee ti pavi' bene giam, kua' maring ta teleu, mpei i' uvan pu'un kume teleu un, kua' teleu maring kenai menanta' Alo baliu ni ta. Iri' lu' ia' senteng ke pekatuk teleu buk teleu tai un daau neng tana' bini - se bangsa kajang ni lu', ire lu' aring uvan nai dite Alo baliu ni". Un uvan pengeja'au ra daleu inye Akem Tului. Un uvan ra ngeLebu' mena'a' ra ko' Lung Pila ti. Mpei se se tiga daau urip ra ka'a ti. Tusa ale' daau urip ra ka'a ti. Sulo kenai ra medik baliu ni no'o lap Lung Pila na o. Nga uvan ra nai dite Lung Belaga na o. Kini nira o. Kini na Akem Tului na menganak o, ngaran a o - Tamen Tipung Tului, ngaran raja kajang binye daleu inye no'o. Tamen Tipung Tului na na raja lu dalem Alo baliu ni o. "Tu' me' teleu Kayan bini, mpei i' senteng ja'at daau neng aang teleu un. Raleu lu' senteng ke ja'at daau neng teleu buk ie teleu ketai un daau neng tana' ni", ken Puso a na ire Lake Pasu' ra da ta daleu inye, ire Tamen Lian a da. Lepek nira bara kimet ra no'o, nga na me' nai medik o pavi' Lung Item ti o.

BULAK KO' LUNG JAWE

Tai 2 mingku lu' mate pum Pudau Mesang ra murip ko' Lung Item ti, ka'a ti pia matai po'o - mate Pum Pudau Mesang ra. Mngkinye dite uvan kenai me' bara' uvan kenai me' bulak so'o Alo baliu ni. Daleu inye po'o, nga na dulu petangen dulu no'o. Pelepek alut dulu o. Tai alut lepek, nga na dulu den kua' dau ira' muat peging ngan Uma' Bakah. Nah, un na teleu Lebu' Kulit ni o, teleu tia' aring nai, nai so'o. Nga tilu kume, daleu so'o na, daleu tiga tegen e' peliung na. Mpei un se baat baat tegen e' daleu inye nu'un Nyi'an lan pa tegen e' masat na daleu inye.. Nai me' so'o ko'on ira' ja'au irai. Dau kenai Uma' Bakah biri ngentau - bara' Alo Baliu ni ja'at, na' Giam Satap ja'at, na' Jalung Tok ja'at, na' Bateu Bala na ja'at, na' Giam Uring na

ja'at, na' Bateu Muna na ja'at, na' Giam Ja'at na ja'at. Kadu' dau giam ja'at. Nye kenai ira' ja'au irai ngkin ami' so'o, oi, mpei se se un giam un, so'on ire un. Lanye lu' sungai ko'on ire. Pave' me' tegu' sungai ja'au nai ngkin amit Lebu' ileu ni, pavi' Lung Jawe ni. Udan umet Lung Tasak ti ta udan. Ko' Lung Jawe ni lu' tilu buka' udan ko'on ira' ja'au irai. Mngkinye dite kenai ra asak ileu bulak. Ami' nai so'o ni nyaut nyaut budut mpei se ineu tai labu' ko' sungai un. Mngkinye dite ira' ja'au irai ngkin ileu masat selamat pavi' Lung Jawe na. Pavi' Lung Jawe na o, kura' uman, 2 uman. Sulo teleu uyai luvung petuk lu'.

ALA' UMA' BAKAH NAI SO'O

Ia' keteleu uman a nye o," ikam leu pekimet na Uma' Bakah birai o. Mivi' ale' nira leu o. Masa' pira leu ngelapen uva' ngedani' ngan teleu po'o", kendaau ira' ja'au irai. Sulo ta petega ami' ple'e, tai ala' sang, kura' dau, kura' lempin se use. Pek ala' sang, tai ala' impa ple'e. Tai ala' impa. Na, neng aang mingku inye tua' nira so'on ami' uyai luvung petuk kinye. Uyai due ra luvung petuk. Daru'. Sang ta sapau a, di', kulit ta nting a o, petaka ta pata a. "Asal nia un uvan kenai raleu menanta'", ken ira' ja'au irai. Nginye dite ira' ja'au irai temu' kelunan. Uvan na tiga ale' ale' uvan ira' ja'au irai panak. Mpei uvan ra na' i' i' Lebu' dulu un. Sulo ra puat ami' 2 mingku lu'. Ia' ke teleu mingku a na, di', tai naam leu o kera. Sulo ra pekaka ami' po'o tai ala' ire. Menginye ta. Pekua' ngan asat Lebu' ileu ni ta kenai asat ira' ja'au irai ngkin ami'. Nai neng se ga ia' kileng sulo tai dulu ko' ngaai, muno alut, pe alut moo. Nai pa neng se giam, buk ie ja'at, lo lu' kelepeng ple'e, muno alut, pe alut mo'o. Nga ba'an nce un giam ba'an daau e' di, uvan na mengkiti dite klunan ira' ja'au ngkin ileu masat. Ba'an ineu nce un un ineu tai labu' ko' sungai. Pavi' Lung Jawe ni. Pavi' na' kini, mpei un denge teleu sala' sala' janan nai bulak ko'on sepum a da so'on tamam a na un. Pejo lu' bulak teleu ni. Mpei un penusa teleu neng janan ba'an dulu ra un. Uvan na sukup jaga' ale' uvan sepum a da neng janan sungai lu' ni. Ba'an ne' nce na' sungai Alo baliu ni nce un giam. Nyaut se kelunan nce tai teboo' neng sungai ni ko'on ire. Uvan ngiti atek atek perlu uvan ira' ja'au irai ngkin ileu pekalut.

Un tana' kedani' ileu o ira' ja'au irai mayan ava' tuun na. Uvan ra leu menuvo. Buk ileu ke pekimet a urip na' kini, buk ileu ke serita kume senganak e' Uma' Bakah, basa' pira nce ke mengelan daau lu' na. Atek lan na, pami' ale' ta dite ira' ja'au irai uva' ke un ileu mung. Ira' ja'au irai uva' ke un penguat Lebu' Kulit. Ira' ja'au irai uva' un penguat Uma' Bakah. Nginye dite ira' ja'au irai uva' petubo ileu mung. Un urip na' kini o tai pebese ale' na dite kimet teleu ngan dulu. Ngiri ta dulu neng teleu. Kura' pe tiga na uvan adet ira' ja'au irai bara' kume ileu neng janan bulak teleu ni. Janan bulak teleu ni, mpei i' tai lien un. Kua' tiga urip dulu. Tiga ale' penguman dulu tai ala' bulak. Mpei dulu tai lien un. Nginye janan anun teleu ni da. Dalem mengiti po'o, puji Tuhan ale' lu uvan Tuhan asak ileu nai pavi' tempat penguva' ira' ja'au irai nai ngkin ileu, nai menuvo ileu neng Lung Jawe na.

UMA' BAKAH PASO KO' LUNG BULAN

Na, dalem inye po'o neng kura' uman a da no'o, neng 3 uman a da, pat uman raleu Uma' Bakah ngan teleu, sulo kenai ra ko' Lung Bulan no'o, kenai menawa tana' kume teleu kendaau ra. Nga nira nai ko' Lung Bulan no'o. Na, un pa teleu ira' anan po'o, neng ke pat uman a da sulo kenai teleu ko' Lung Bah po'o, nai petutung ngan Punan Bah binye po'o. Tai tee' ngan ire petutung ko' Punan Bah po'o. Ira' ja'au di', mate sepum Pegaring ra di', Petanyit Ibeng di', mate pum Pejipa' da, mate Peluen da, mate Pipau da. Ira' inye lu' klunan ja'au. Mpei ra uva' ngkin ira' mukon irai lan nu'un o. Ira' aang aang muat lu' ire ngkin. Tai 7 alut me', tai ko' Punan Bah na, tai petutung ngan ire. Mate Peluen ra ngbara' avau a, due mate Pipau ra. Ira' inye atek man avau a. Bang due lu' uvan sebayang Bungan daleu inye le'e. Un paren Punan Bah binye o, Tamen Sebnau kepala kampung ra, Lake' Bungep wakil a. Nginye anun Punan Bah. Ira' nye na kelua natai avau o neng Punan Bah na o. Na, menginye pelepek uvan penusa me' uvan nai matet surat bulak Lebu' ileu nai ko' Lung Jawe ni.

NAI MUSU KO' LUNG JAWE

Ia' aki' uva' ketei , ketaa uli' ko' Alo Kayan po'o kedi. Kura' uman teleu neng Lung Jawe na da na o inye no'o, ramai na tegen lu o, o lu petutung ngan dulu base ini o, neng kura' uman a da po'o, beka' kenai dulu umet Indon po'o, nai petaru teleu neng Lung Jawe na ple'e. Neng kura' uman a da na po'o - nyain. Mpei e' tisen uman a un. Ia' nalan, ami' menganak tira, anak oong e', Liu Maling, bang inye lu' nalan kume Lebu' Kulit Long Jawe a. Un raleu Uma' Bakah Ulut Anyang, Tamen Igit, Leda', 3 use aki' tisen nalan kume Uma' Bakah. Kayan, aki' nce tisen Kayan no'o. Uvan na singket Lebu' ni ra ala' Border Scout plu. Mpei e' tisen Lebu' dulu nu'un o uvan na ira' ini lu' aki' tisen. Nalan ko'on ayau birai. Na, un o, di', neng kura' uman a da po'o, ni pa nai dulu kelepeng ko' Lung Jawe ni ple'e. O lu uyai lamin ja'au na kume mate Pengulu' due mate Pui Pasan ra o. Nai dulu umet Telang Usan. Temegung Uyung Lawai Jau ira' kera ri. Temegung Jugah se nai, kadu' pa ivan, kadu' pa Kayan. Tu' paren met Alo Kayan ti po'o. Mpei dulu bulak lu' pa daleu inye un. Tu' paget Alo Kayan na nce tai lengieu lu' pa daleu inye. Dulu klepeng ko' Lung Jawe na. Sulo dulu petutung po'o, menatai se avau. Mate Pengulu' Belawing Udaa a da ta. Ire ta man avau nye. Mate Peluen da ta ngbara' a, ire mate Pelipau da. Petutung ngan paren ira' ko' Lung Nawang nye. Ko' Data Nuang ti. Neng naa data nuang ti ra petutung. Ngkin Lebu' ileu ni petutung lawe ayau ira' nai tei ileu neng Lung Jawe ni da. Nginye pa ketai lepek inye.

SERITA PU'UN LEBU' KULIT

Na buk ie tua uva' ke sambung a ngan dulu ira' mena'a' irai o, ira' aki' dite nira' ini o, ira' aki' atek uvan tai ngan mate Pui Pasan a da masat, ire ira' aki' ketei ni. Un ira' aki' ketei ko' Alo Kayan ni o, isiu a ta po'o, uvan na serita anun dulu ira' ja'au irai po'o.

PU'UN LEBU' KULIT

Na un na Lebu' ileu ni, dite ie lepek ko' lepek ko' base baliu ni. Un uvan Lebu' ileu ni ko' apau ti, mena'a' ra. - un uvan paren lebu' ileu ni, ire uvan murip ko' Apau Ae'. Pebilung Lung, Sueu Janan, Pelaing Pusu', Tubang Panye', Tamen Lawe', Ding Bato'. 6 use. 6 na'an kelunan uvan kelunan umet Lebu' ileu ni. Un ra' uvan nta' dalem gaam Pebilung Lung ra ni, Sueu Janan ra ni - Lebu' Timai, Lebu' Ujok, Lebu' Kulit, tu' Kenyah ira' dalem Belaga ni - Sambob ngan Lebu' Kelep - 5 na'an uvan lu, tu' tu' lu Kenyah ni uvan nta' gaam Pebilung Lung ni. Uvan nai dulu met Apau ti. Ko' apau ti na Pebilung Lung ra ni payan, ire Sueu Janan ra na, ire Pelaing Pusu' ra na. Un ira' atek kenai dite sare ngaai Alo Kayan o - Tubang Panye', Tamen Lawe', Ding Bato'. Ire atek nai dite Alo Kayan. Nai ra ko' mengaai no'o, so'o Laam, uvan kenai Tubang Panye' na ngkin ire. Nai so'o Laam. Un uvan, di', Kayan, ire aring aring uvan nai po'o. Un Alo Kayan na, ba'an inye Alo Kayan. Un ngaran paren ra na - Lingai Jalung. Un tana' ia' uvan ra murip nye Lung Petingei, ava' Data Dian na. 40 dau kadu' batang uma' ra. Nai ra ala' Tubang Panye' due Tamen Lawe' na pelawat no'o. Nga nira dau petira'. "Nai ineu mue da Pui?" kume. "We, nai me'e masat menu' ikam. Ineu daau ja'au na seu birai, kendaau dulu, nga me'e ngayet kenai ni". Lebu' Ujok, Kayan, ire ira' uvan neng Lung Petingei na. Di', Lebu' Ujok pebese ta Tubang Panye' ra na, mpei ra uvan ngelesen Lebu' Kulit un. Nai ra bara' kume di', me'e nai ni, nai me'e menaat dite sare mengaai Alo Kayan ni ni. Tageng ta ke dite sare mengaai Alo Kayan ni taan mu, kume. Nga me'e nai ni. Dau due o. Oi, tiga ale' inye Pui, buk ikam mue uvan uva' kenai. Sulo dau ra tai ngkin due masat na medik Alo Kayan na o. Pavi' Lung Liten dau ketai ra ngkin due kedee ti. Na, sukup nini anak, tai na teleu kava', Nai ra kava'. Ba'an daau dulu ra o, di', neng Lung Jelarai na ta uvan kadep ra o. Pavi' Pelingai Jalung na o, "mengempei Pui, mengempei taat mue dite ledo ni? (ire ala' kata ledo na tana' ni o)" Oi anak, mpei lu kawa dite ledo ini pu'un, use lu ni tia' nce ke muat ke pegayeng ire, kendaau due o. "Buk ie mgkiti o Pui, di', buk mue moo' nai, ikam mue ngkin se gilen sinteng mepen bulan uma' ni o. Buk ikam mue nai, kendaau Pelingai Jalung na o.

Nginye daau ra bara' kimet ra kume Tubang Panye' na o. Na, lan tira nai no'o, nai ko' sare mengaai ni o. Un di' Libo' Udaa na o, uvan umet dee Alo Kayan kenaa, umet apau - umet bawang Tukung si', bawang

Tukung si' uvan a, ko' apau ut Mekam na ngan ut Alo Kayan ni uvan kenai ira' inye mutang po'o nai pempo ko' ut Alo Kayan ni, ko' Lung Liten nai ra petegu'. Tubang Panye' na o, umet ava' kenaa lesan. Paren Lebu' ileu pinye – Libo' Uda na. Ko' inye na dulu ira' kadu' o – ko' Lung Jelarai. Libo' Uda na po'o, ie tisen pa denge Tubang Panye' due na aring nai ko' Alo Kayan po'o. Nga ra kume di', tiga nini, kume. Sulo Tubang Panye' na ala' kura' kadu' besunung kading ire tai ngkin o, tai naat Libo' Uda na ko' uvan Lebu' Jalan binye da uyai ume ko' Lung Selungai na. Un uvan Lebu' Tukung binye base dee. Un Libo' Uda na base ava'. Uvan ra uyai ume. Tai Tubang Panye' na ngkin besunung ira' inye. Pesingket kume ira' muat ti. Besunung kading. Nginye ketaa na'at dite ja'au Libo' Uda na, ko' Lung selungai ? na. Un uvan ra uyai ume na o, un uvan Lebu' Tukung binye uvan ra uyai peluvung, luvung kulit, uyai pira tubeng kulit uvan ra tai parai. Tai na parai sak o, un Lebu' Tukung binye o uvan tai kedee ra.

Un tenup ra na o, kava' ni, ma'ut na daau a. "A di', ketai parai teleu ni ke sak nini, masau na teleu", kedaau Libo' Uda a na. Sulo dau ra masau. Tai ra, di', ala' tape kulit Lebu' Tukung binye. Ala' tubeng kulit ra da uyai a tubeng uvan ra mesi' parai. Nginye daau uvan ra neng tenup Lebu' Tukung binye o. Na, nai Lebu' Tukung binye irap a o, mpei un. Lebu' i' ira' nai ala' a ni, kedaau ra. Mpun Lebu' ira' base ava' teleu ni ta, kendaau ra. Na, Lebu' Tukung nia' uvan uyai ngaran Lebu' ileu ni Lebu' Kulit o. Na, mgkinye daau ra tei a mena'a' ra o. Pit pa Lebu' ileu ni atek uyai kulit kayeu sapai po'o, uyai kumut sapai.

Un o, janan Libo' Uda na uvan nai bulak umet Tukung Bawang Si', un Pelawai Uda a na menganak. "A di', tua' tua' nee' kuyai ngaran anak e' ni o, kempei nee' ketai ala' ngaran a o ta'an. Sulo ketaa baya' janan bulak ra da o, ke taa tegu' dulu neng janan bulak ko' apau ti o. Sulo ra tei ka'a ti. Un sia ala'. Nga ra uyai ngaran anak a na o. Pelawai Uda na o. Ngkinye kenai sun Libo' Uda na neng sare ngaai Alo Kayan ni. Na tai nira tisen ire mung o, nga nira uvan tai pempon ko' Avung Aa' no'o. Ko' Avung Aa' ti na uvan ra pempon, tu' Lebu' ileu ni o. Un su' Avung Aa' na neng Lung Jelarai na mu. Mpei su' neng Lung Kian na pu'un. Met inye na uvan Lebu' ileu ni tai pempon o. Paren ra neng inye no'o, di', Tubang Panye' a na, ketai ra mukon na, ire Tamen Lawe' a na. Un paren dulu neng Avung Aa' daleu inye ba'an daau ra o, Bo' Bulan, Pelalo' Paren. Ira' inye paren dulu neng Avung Aa' na o. Mpei ra nai ko' Lung Jelarai lu' pu'un. Un daleu inye o, un Uma' Bakah ini po'o, ku' apau ti lu' pira. Mpei ra uvan nai ko' sungai lu' pu'un. Ko' ut Wan ti. Ire na' Apau Luang daau ko' uvan ra ti.

KENAI UMA' BAKAH PUMUNG NGAN LEBU' KULIT

Ale' ale' pa anye uvan raleu inye tai menganup dulu umet daai ti. Nai dulu uva' ke na'at ire o – un paren lebu' ileu na o, ire mempeng dulu. Nyem leu na' a mngkinye daau nem leu. Lebu' senganak teleu ira' inye, Lebu' nce un tisen adet ira' inye, kedaau paren Lebu' ileu nye. Sulo daau tai ra uli'. Se luai a po'o, uvan ketai ra po'o. Nai Lebu' Jalan, ketai ra ko' tana' Bakung biti. Nai ra di', tai petegu' ka'a ti. Un Uma' Bakah binye, uvan daau ngkin ledo ra. Un ia' pengeja'au ra nye, Pejating. Tai ra petegu'. Ba'an dau uvan bavui ngan aseu ni uvan kelunan. "Tai ineu nem leu?" "Tai ineu nem leu pa?", kendaau ra. "Ineu mnginye daau nem leu?" "Ineu nginye daau nem leu?". "Buk ie nginye, sepatai teleu!" "Aa' kedii!". Santet daau ra tei. Na, un Pejating na o, naa ngkin ledo biri nai lap no'o. Ira' muat na tei ngan Lebu' Jalan bini o. Ah, dau ketai supe' ra leu Uma' Bakah nye. Pe' katan! Mpei na Usat Aking da o, daau ra. Se kelunan maku' (mawu) ba'an tua ni ta daau inye du. Nye daau kenaa o di', nai paren Lebu' Jalan binye o, sulo due petegu'. Neng inye pa daau Usat Aking na uyai ngaran a. "Penatai Usat Aking, dulu mebing kusun lasan", kendaau a o. Neng ince na dulu uvan nce uva' no'o. Nga dulu - Lebu' Jalan, Bakung, Lebu' Tau, 3 na'an ni ra. Tai tei ire ko' Apau Luang ti o. Tai lebu' ileu ni po'o, baya' ire o. "Sukup ninye!", kendaau Tubang Panye' a na po'o. Pe inye po'o. Na, nai ra kenta'. Tai ayau binye po'o, bara' a kume Bo' Bulan due mate Pelalo' ra o. Taro ale'. Taro ale' na dite ire Pui, so'on tai ira' muat ni naat ire o. kendaau ra po'o. Nga taring uvan ketai lebu' ileu ni ala' ire kenta'. Pumung neng Avung Aa' na po'o. Kura' pulu' uman na uvan ra pumung neng inye no'o. Nya'in ale'. Neng urip Pelalo' due Bo' Bulan na o. Na, un na kenai se palet un kimet na kume ire o, Uma' Bakah binye o, ineu na daau ngaran a da na po'o ta'an. Nga na daau a kume di', Pui, sala' pa dite ini. Mpei teleu tu'e gen ketai su' meneke umet sare uvan teleu pu'un, ja'at dite teleu pempon, di', ko' mpei sare tana' teleu di', bara' na. Tai na me' leu menawa tana' kume teleu, kedaau ra o. Oi ya, mpei inye sala' un anak, lan tinya,

kendaau due o. Ken na me'e sepum ni anak, mpei me'e tu'e ke bara' ineu kume ikam leu un. Un uvan sepun Bo' Bulan na, Pangun ngaran a, se ledo baleu. Ire uvan un Alo Marung na. Nga na dau tai ra pala' ie o. Lan ta anak, lesau ale' tegen e' nem leu, jaga' tegen e' ikam leu ketai taru due luai. Mpei tegen e' uva' ikam leu ketai su' neng senganak nem leu ni un. Tai naam leu ko' tana' Marung ni bareng - tana' mikung tana' peluvung parai teleu ta Alo Marung ni da, di', mpei e' uva' ikam leu ketai su' un, neng senganak nem leu ni un. Un uvan lepu'un me' ka'a na, se lepu'un me' neng Lung Maro', un se neng Lung Mabuan, un ia' keteleu a dipa Lung Marung na, ia' kepat a, nga na me' nai ko' Avung Aa' ni o, kendaau Pangun na kume ire o. Ba'an di', Uma' Bakah na un Alo Marung na o. Menginye uvan lebu' ileu ni neng ire. Inye pa kelepek inye.

BADENG NYAT TANA' NENG LEBU' KULIT

Nye ketaa ko' Badeng po'o. Un senganak teleu Badeng ni, ba'an Uma' Bakah ni ta uvan ra mabot nai ko' sungai. Un uvan kenai ra neng ava' Lung Nawang na. I'ut ale' lu' tana' dee Lung Pengian na, ngan ava' Lung Nawang na, neng uleu giam busang Pelian na ru' ra. Un uvan, di', Pigan Surang ta'an mu, ire uvan un ire. Nah, un ujung a o, sala', taro ale' Lebu' Tau ni neng ire, pit ta i'ot tana'. Un paren ra na o, tusa ale' na daau a pekimet, dite lebu' a na. Un lebu' ileu ni, ja'au na Pejalung Apui na daleu inye o bara. Nga nira uvan tai pempun ko' dalem Kian ti o. Lap met Avung Aa' na. Medik Kian nira o, pempun ka'a ti. Nai ken di' paren badeng inye o - Tamen Ping Lian dau ngaran a, tai petegu' ngan Pejaling Apui ra dalem Kian ti. "Nai me' leu nyat lesau neng iku' ini amai, ale' ale' tusa gen me' leu. Keneng tana' me' leu ie i'ut ale' ale' ni. Mpei o' ke lesau me' leu un mu", kume o. Sulo daau nai ra ngkin Pejalung Apui na so'o Kian ple'e, medik Alo Kayan na, menaat Alo Pengian na. Na, menginye na uvan Pejalung Apui na tai badeng binye ka'a po'o. Badeng na un Alo Pengian na o. Un saang lu o, kua' neng Lung (ineu na ngaran, Long Betaoh da taan mu). Un pulung kayeu lebu' ileu na o, ie Alo sungai Bungan na, ti ta tai lu dite tumeu birai pulu, ut sungai Bungan inye, pulung kayeu bu' ileu uvan ira' inye, Alo sungai Bungan na. Ngan badeng. Badeng pa senteng tei a, lebu' ileu pa senteng tei a. Nginye uvan due na'an lebu' ini tu'e ngan lebu' ileu ni. Mpei ra uvan tai ja'at see' un. Tiga ale' ale' uvan ira' ja'au irai ngetena' urip kume ire. Nginye raleu ia' pipa teleu ni. Ni ta kenai teleu o pulu, baya' lo lo ta kenai raleu. Teleu lo lo ta aring. Raleu baya'. Nginye nginye dite kenai lu base ini.

Un janan ia' keke' tusu' malat inye. Janan bulak lu mung mung. Ia' mate pum a da nai ngkin pavi' Kapit ti. Ia' mpei senteng nai baya' a tua' na. Nginye daau ra bara' a neng Belaga na o. Ra uyai janan bulak kume ileu. Nginye dite ire uyai janan bulak kume tu' lebu' ira' uva' kenai baya' ileu umet Alo Kayan ti nai ko' Tasak. Mngkinye uvan ia' inye.

PEPI'ET NENG ALO KAYAN

Un ketai lebu' ileu ni pejakit ko' Lebu' Tau po'o. Un seken senganak Pegung a da, Bit Apui. Taa ala' ledo, ko' Lebu' Tau. Nye a menganak, ie Petului Bit a da. Ira' neng lamin Bo' Lencau inye. Ni Petului Bit na un anak po'o, ire tira' kadu' paren ko' Lung Nawang binye na' kini. Un ia' atek uvan aring, un ia' tu'a Tubang Lencau a nye, ira' uvan sepun mate Puk Balan a da, Salu' Lian anun Puk Balan a da, Pekuleh Lian anun, di' mate Pum Tipung a da, Ncuk Lian anun Tubang Lencau a na. Un sarin Lian ni o, sarin ledo a o, un paren Lung Nawang binye o, Ajang Selalau na o, ni a ala' sarin Lian na o. Se sarin ledo Lian na o. Ie Ajang Selalau na ala' ledo. Ni a menganak, ie Paan Ajang. Ni a menganak le'e, Ulaui Ajang. Ni a menganak, ie Ingan Ajang. Nginye uvan a. Na, ba'an dulu nce senteng bet dau isiu Tubang Lencau a da neng penusa ia' neng Lung Metun nye da, uvan a tu'e ngeleta' Lebu' Tau binye. Uvan dulu petaru lebu' ileu ni neng Lung Metun na. Nye ketaa nyat a neng Lebu' Tau o, ire malet lan ni. Ba'an a tu'e ngepu'un a o, neng ira' inye o, na, Lebu' Tau mawang tia po'o neng ira' inye. Nginye ketai lebu' ileu ni ko' Lebu' Tau. Un ketai urei a o, ire nira' Pegun Lian ra na o. Ire Petului Bit ra na o. Buk ie daleu anak Alan Lawai na, anak Pigan Surang na nuk nuk ketai uyai ja'at neng Alo Kayan na kedi, mpei uvan Alo Kayan ni ketai ja'at un. Un uvan ko'on Alan Lawai na uvan ketai Alo Kayan na ketai ja'at ni pulu, ko'on anak Pigan Surang na. Ie aring aring uvan ketai ngeja'at Alo Kayan ni. Uvan ketaa pisiu ledo. Taa pisiu ledo ko' Bakung. Mpei ledo nye uva' ie un o. Keto' ale' uvan a ta'an mu. Busek uli' tua' na uvan a o. Un daau ira' pengajauu Bakung binye o di', oi, mo' nuk aring anak, pedena', kedaau ra di', "Ui! mpei e' uva' un amai. Lencau moo' masat, di', ineu ie takut,

kedaa u. "Aa, mo' mgkinye daau anak", kedaa ra, di', mpei daau akume ngiri un. Ire masat ti o pulu, paling kurang ra masat na 40 use.

Un Bakung binye o, uvan tai kempei. Ba'an kata aki' Tamen o', iku' anak e', uvan tai ko' ume due bake'. Nai Alan Lawai na ngkin tuyang ana uli' no'o, nai lap umet Bakung binye o. Sulo ra ala' se anak o. Na, lalu' ra no'o. Neng ngalang janan o. Nai Bakung due inye o, sening dau ra o. "Aah, ineu mngkini dau dulu ta'an anak!", kendaau tamen a da. "Sala' dulu kuma' ti nini", kendaau tamen a ti. Metek ale' uvan due inye. Due mavang ire no'o. Ja, Alan Lawai na. "Aki' utong ie", kendaau anak a na. "U'un aki' utong ie", kendaau tamen a na. Kenai ra no'o. Dau due mavang ire. Tu' mpei pa uvan due inye menu pu'un. Due nyurup ra o. Ni ra tei kinye, na, nalan na ia' paren ra nye o, sarap nira' kadu'. Na, un o, sakit see' ale' ale' na tu'a na o, ia' paren neng Alo Kayan nye o - Pingan Surang na o. Nga nia mangei dulu o. Ba'an lebu' ileu ni tai no'o. Ngan ire ngan uyo ra o, ko' Payau na o. Mpei tua uva' pelesan ale' ketei a un. Tai mayo dulu ko' Payau na nira o. Nginye na kelepek lebu' ileu ngbara' denge ra tai ngan dulu. Un mung na daau tuve kinye kedaa ra, lawe Alan Lawai na. Mngkinye uvan ira' inye. Tu' uvan ketai asej asej Ajang Selalau na ira' inye. Seu Paan Ajang na, Tubang Lencau ra na o, ire Pebalan Salu' ra na o. Ula Ajang na, ko' Mekam ketaa, Paan Ajang na so'o Alo Kayan ketai urei ira' inye. Mngkinye pa ketai uvan dulu ala' ala' urei ira' paren ini.

Lebu' Kulit ni ta atek atek uvan - ba'an dau dulu ra. Pesin dayung dulu ba'an dau ra, nga na Lebu' Tau - dayung Lebu' Tau, - ui... kulong lencau iba' beran - anun Lebu' Tau ni, dau pejepet tua' na iko a. Nai kulong lencau laing buling lingan anun Lebu' Kulit ni, beng a tua' na ba' a, pedeng tua' na iko a busek dau ketai - nginye dau ra bara' uvan, di', amen lebu' ileu ni. Ba'an dulu nce un un senteng lawen Lebu' Kulit ni ba'an daau mate pum Pasan da.

NGAYAU KO' BALIU

Ire uvan nai ko' Alo Baliu ni mena'a' ra - un uvan Mpui Jalung na, paren dulu, o Pingan Surang na matai na, ie kelepeng dulu neng Alo Kayan na tu' tu' paren, tai bet lumo ra, uvan ivan tei ire dalem Nawang. A., nyain na, a kelepeng dulu neng Alo Kayan na o, nai dulu kelepeng no'o, sulo dau a menata se bat lencau, neng naai. Nai ka se paren, ire nyala' ka. Nai pa se paren, ire nyala'. Mpei i' dau senteng ketai neng bat lencau nye. Nai Pejalong Apui na o, ie ru' senteng daau tai uku' neng bat lencau nye. Nga tira daau kume, di', lan tinye anak, mpei sala'. Nga tilu bai iku' ni anak. Uvan lu tisen iku' se anak lakei. Tu' kadu'raleu ira' se ni anak, anak ledo mung nira ni. Moo' moo' o ke mejo asat o' luai ini buk iku' kala' daau me' leu tamam ni, dite iku' usun sekalung me' leu nini. Dite iku' anak lakei me' teleu nini, kendaau Mpui Jalung na o, pancu ie o. Ba'an uvan ra nai dalem Aput na o. Ala', bet lumo Lebu' Tau dalem Aput na o, ala' ivan ka'a na o. Ja'at pa daau tua ketei ira' ini lan po'o pulu. Ka'a na ra bet lumo Lebu' Tau na o. Neng Lung dalem Aput na, neng Lung Buang, sangat Aput na. Ka'a ra uvan tegu' ire. Kinye uvan Lebu' ileu ni bet lumo Lebu' Tau binye.

Na un ketai jo inye po'o, denge, di', lebu' ileu ni ketai ayau kadu' Alo baliu ni, denge pa Alo baliu ni kenai ayau kadu' ileu ko' Alo Kayan. Mngkinye pira ala' kelunan ple'e. Nai!, di' ira' baya' nira' inye. Urip Tubang Lencau ire Pelawai Uda na. Se na'an ira' makang makang a pira' baya' ini o. Kura' tu' dau paren dulu pa dau nai po'o. Mngkinye pa daau ra mengamen neng Lung San na. Nai Mpui Jalung na ngkin belanyat a kena kalut ba'an daau ra, nai se serut uman ntung a na, kase daau daa' a. Ui.. sala' ini, ala' dayung. Lebu' Tau ta dau dayung. Nye kenai dayung mesun di', ei... sala' ini. Un kulong lencau ida' beran ni.. jepet tua' na iko a uva' ketai lap. Un kulong lencau buling lingan ni, di', beng a tua' na ba' a, pedeng tua' na iko a busek kuman. Kendaau dayung inye. Nah. Lebu' ileu lu' na daau nai so'o Alo baliu ni o. Tu' ra, di', ko' Lung San na na daau dulu. Lebu' Kulit lu' na tai pavi' naa Jalai. Dulu tisen Pelawai Uda na o pulu. Be Uding Laang pia be Alo baliu ni, be Paan Ajang pira. Nginye Pelawai Uda na. Be Lebu' Ujok pia. Tisen mung dulu ie. Nga ra uvan tai nyat se ameng lu' neng naa Jalai na o. Mepen bulan ayau na, kendaau dulu na. Buk ire nce kenai ia' inye, masa' dulu ke ayau kadu' dalem Alo Baliu ni, kendaau ra, sulo ra nai se ameng lu' no'o, ire ngkin uli'. Nai ra ngkin ie uli' ko' Lung San.

Dau base dipa ni pa daau Lebu' ileu ni kelesen. Tu' dulu ira' kadu', base naa ja'au ti ra, base Lung San ti. Un lebu' ileu ni pavi', tai ra matet kelunan nye na ko' ira' kadu' ti o, nai ra base dipa ni na kenai uyai kanen ta'an mu, nai ngelua ta'an mu. Ja.. dau lalu' dulu na. Tei ie ple'e. Sulo dau Lebu' ileu ni kaka po'o. Sulo dau ketai Tubang Lencau na ngeja'at alut dulu o. "Ri' tisen nem teleu kena' a mngkini o, ineu nem leu kena' a mngkini!". Dau ketaa no'o. Nai Mpuj Jalung na o, "nyem na' a mngkinye anak. Ri tee' so'on ire payan kume iku'. Lesau sarim na o", kedau kanaa kume Tubang Lencau na o. Mengkinye uvan lebu' ileu ni tulong tulong dulu neng Alo Kayan na ba'an daau mate pum Pasan ra. Nginye na uvan ketai jo jo ra' ba'an ira' inye.

INDEKS

-
- Aing Imang, 1
  - Ajang Selalau, 7, 8
  - Akem Tului, 3
  - Alan Lawai, 7, 8
  - Alo Baliu, 3, 8
  - Alo Kayan, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9
  - Amang, 3
  - Anye Usat, 2
  - Apau Ae', 5
  - Apau Luang, 6
  - Aput, 8
  - Avung Aa', 6, 7
  - Badeng, 7
  - Bakung, 1, 6, 7, 8
  - Bakung Pu', 1
  - Balan Salu', 1
  - Bateu Bala, 3
  - Bateu Muna, 3
  - Bato Luat, 3
  - bawang Tukung si', 5
  - Belaga, 2, 3, 5, 7
  - Belawing Udau, 5
  - Beli'au, 2
  - Bit Apui, 7
  - Bo' Bulan, 6
  - Bo' Lencau, 7
  - Bungan, 4, 7
  - Data Dian, 1, 2, 5
  - Data Nuang, 5
  - Ding Bato', 5
  - DO Kapit, 2
  - giam busang Pelian, 7
  - Giam Ja'at, 3
  - Giam Satap, 3
  - Giam Uring, 3
  - Guru' Ngkan, 2
  - Ingan Ajang., 7
  - Jalung Tok, 3
  - Kapit, 2, 7
  - Kian, 1, 6, 7
  - Kiing, 2
  - kuncen Jarit, 2
  - Kuncen Jarit, 3
  - Laam, 5
  - Lake' Bungep, 4
  - Lake' Laing, 2
  - Lake' Pasu', 2
  - Lebu Tebeu Wan, 1
  - Lebu' Jalan, 6
  - Lebu' Kelep, 5
  - Lebu' Kulit, 1, 3, 4, 5, 6, 8
  - Lebu' Tau, 6, 7, 8
  - Lebu' Tebeu Wau, 1
  - Lebu' Timai, 5
  - Lebu' Tukung, 6
  - Lebu' Ujok, 5, 8
  - Leda', 5
  - Lemek Penung, 2
  - Libo' Udau, 5, 6
  - Lingai Jalung, 5
  - Liu Maling, 5
  - Lung Bah, 4
  - Lung Buang, 8
  - Lung Bulan, 4
  - Lung Guai, 2
  - Lung Item, 1, 2, 3
  - Lung Jelarai, 1, 2, 5, 6
  - Lung Liten, 5
  - Lung Mabuan, 7
  - Lung Maro', 7
  - Lung Metun, 7
  - Lung Nawang, 1, 2, 5, 7
  - Lung Pengian, 7
  - Lung Petingei, 5
  - Lung Pila, 3
  - Lung San, 8
  - Lung Selungai, 6
  - Lung Tasak, 1, 2
  - Marung, 1, 6
  - Mekam, 5, 8
  - Mpuj Jalung, 8, 9
  - Naa Kelamo', 1
  - Ncuk Lian, 7
  - Paan Ajang, 7, 8
  - Pangit, 2
  - Pangun, 6
  - Panye Serung, 3
  - Pasan, 1, 2, 3, 5, 8, 9
  - Pato, 2
  - Pebalan Salu', 8

Pebilung Lung, 5
Pegaring, 2, 4
Pegun Lian, 7
Pegung, 7
Pejalung Apui, 7, 8
Pejating, 6
Pejipa, 2, 4
Pekule, 2
Pekuleh Lian, 7
Pelaing Pusu', 5
Pelalo', 6
Pelawai, 2, 6, 8
Pelawai Uda, 6, 8
Pelingai Jalung, 5
Pelipau, 5
Peluen, 4
Pelusat Alang, 3
Pengulu' Kuleh, 2
Petanyit Ibeng, 4
Petingang, 2
Petului Bit, 7
Pingan Surang, 7, 8
Pipau, 2, 4
Pudau Mesang, 2, 3
Puk Balan, 7
Pulu' Tamen Lian, 2
Pusun Bilung, 1
Puwan, 2

Salu' Lian, 7
Sambob, 5
Sueu Janan, 5
Tamen Hang Nyipa, 3
Tamen Igit, 5
Tamen Lawe', 5, 6
Tamen Pelavit, 2, 3
Tamen Ping Lian, 7
Tamen Sebungau, 4
Tamen Tipung Tului, 3
Tamen Ujok Laing, 2
tana' mikung, 6
tana' peluvung parai, 7
Tasak, 1, 2, 3, 7
Temegung Jugah, 2, 5
Temegung Uyung Lawai Jau, 5
Tubang Lencau, 1, 7, 8, 9
Tubang Panye, 5, 6
Tubang Panye', 5, 6
Uda, 1
Uda Laing, 1
Uding Laang, 8
Ula Ajang, 7, 8
Ulut Anyang, 5
Uma Bakah, 1
Uma' Bakah, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Uma' Lasah, 3
Usat Aking, 6
ut Wan, 6

